

Kultur för hälsa

Handlingsplan Jönköpings län 2019 med uppföljning

Inledning

Kultur har en stor betydelse för såväl samhället i stort som för den enskilda individen. Kultur kan vara en viktig del av vård, omsorg och rehabilitering men också ge intellektuell stimulans, öka människors motivation, livslust och bidra till god livskvalitet och livsmiljö. Tillgängligheten till kultur är viktig för ett demokratiskt samhälle som eftersträvar aktiva och delaktiga människor. För att uppnå en jämlik tillgänglighet krävs en medveten strategi och infrastruktur för att också nå även dem som inte kan tillgodogöra sig den kultur som erbjuds i det allmänna utbudet. Då krävs en samverkan mellan olika aktörer i samhället såsom länets kommuner, Jönköpings läns museum, Jönköpings läns Hembygdsförbund, Jönköpings läns Arkivförbund och civilsamhället genom Länsbildningsförbundet.

Region Jönköpings län kännetecknas av effektiva vårdprocesser och god medicinsk kvalitet, kostnadseffektivitet och en utvecklad samverkan. I styrdokument betonas samverkan, såväl internt som externt med kommuner och andra aktörer, som en strategi för att nå dessa mål. Betydande forskning visar att kulturupplevelser har en positiv inverkan på hälsan därför ska kultur utgöra en integrerad del av Region Jönköpings läns framtidsplan för folkhälsa, sjukvård, utbildning och kultur.

Bakgrund

Region Jönköpings län har sedan 2000¹ utvecklat området kultur för hälsa i Jönköpings län genom kunskapsöverföring², metodutveckling³ och praktik inom hälso-och sjukvård⁴, äldreomsorg⁵ och målgruppen barn- och unga⁶. Sedan 2012⁷ finns i olika ledningsdokument uppdraget att skapa hållbara strukturer inom området kultur och hälsa och göra det till ett tydligt ansvarsområde med befogenheter och ansvar. Styrgrupp för Kultur för hälsa bildades 2016 med representanter från Region Jönköpings län, (Regional utveckling, Folkhälsa och sjukvård), Jönköpings läns Arkivförbund, länets kommuner och civilsamhället genom Länsbildningsförbundet. 2017 tillkom även Jönköpings läns Hembygdsförbund, Smålands Musik och Teater, Jönköpings läns museum.

---

¹ *Själagläd* - Kultur inom äldreomsorgen 2000-2003, *Stärkande kultur* 2004-2007, Kartläggning - *Kulturanvändning i vårdarbetet inom Landstinget i Jönköpings län 2006*

² Regionala konferenser, föreläsningar, webbsida Kultur i vården

³ Hälsofrämjande vårdmiljö, omvårdnad, rehabilitering samt hälsofrämjande insatser inom gruppen barn och unga.

⁴ Hälsofrämjande bildspel, musikkorgar på sjukhusbiblioteket, musik/MP3 inom operationsavdelningar, naturfoto i patient- och behandlingsrum, inköp av filmer och DVD-spelare till patienter på sjukhus och Kulturunderstödd rehabilitering.

⁵ Dansterapi, dans med personer med Parkinson och webbplattformen *Aktivt liv*

⁶ Dansa utan krav, språklust, Vem är jag- handledningsmaterial om identitet och självkänsla (workshop och dansföreställning)

⁷ Regional Kulturplan 2012-2014, Budget med flerårsplan 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018

I den Regionala kulturplanen 2018-2020 är Kultur och hälsa ett fokusområde. I planen står: *Kulturen har ett starkt egenvärde, samtidigt som deltagande i kulturella aktiviteter kan fungera hälsofrämjande. Stärkt samverkan mellan kultur- och hälsoaktörer kan bidra till ökad tillgänglighet till kultur och utforskande av nya målgrupper. Det är viktigt att främja kunskapsutbyte och stärka strukturer för att uppnå utveckling. Insatser bör fokusera på både upplevelser och eget skapande (sid 11).*

Mål

Bidra till mer jämlik hälsa och vård genom ökad tillgänglighet av kultur.

Syfte

Ökad kunskap om att deltagande i kulturella aktiviteter är hälsofrämjande

Stärkt samverkan mellan kultur- och hälsoaktörer

Målgrupp	Syfte	Aktivitet	När
Beslutsfattare Personal ⁸	Kunskapsfördjupning i teori och praktik för beslutsfattare och personal.	- Konferens Kultur för hälsa Uppföljning: Genomförd våren 2019 och utvärderingen visade på att konferensen var uppskattad.	2019
Patienter Personer på äldreboende	Bidra till en god och jämlik hälsa genom ökad tillgång av kultur för personer som har svårt att ta del av den kultur som erbjuds i samhället.	- Utifrån utvärdering av genomförda kulturprogram utveckla organisation och process för kulturprogram inom hälso-och sjukvård och äldre-och handikappomsorg. Uppföljning: Frågan är vilande eftersom inga nya medel har prioriterats för kulturprogram. - Utveckling av organisation och process av webbplattformen Aktivt liv. Uppföljning: För att öka användningen av plattformen genomförs ett arbete tillsammans med Nässjö kommun, Folkhälsan, Mediacenter samt Stanislaw Przybylski Linder, som är anställd på 20% för att undersöka seniorernas önskemål.	2019
Personer med någon form av demenssjukdom och deras	Främja välbefinnande och livskvalité hos personer med demens och deras anhöriga genom att öka tillgängligheten av Möten med minne-visningar i länet.	Utbildning i MoMa ⁹ - metodik för hembygdsföreningar och länets museum. Uppföljning:	2019

⁸ Barn – och unga, äldre, hälso- och sjukvård, integration, funktionsnedsättning

⁹ Framtagen i NY av Museum of Modern art = Anpassad visning för personer med Alzheimers sjukdom

anhöriga		Genomförd mars 2019.	
Unga Högstadie- gymnasieålder	Lyfta resultatet folkhälsoenkät ung så det når målgruppen och närstående för att öka medvetenheten vad som ligger bakom resultaten.	<p>Utveckla FUNK arbetet: Samverka med målgruppen och kulturaktörer för bearbetning och konstnärlig gestaltning av resultaten Folkhälsoenkät ung</p> <p>Uppföljning: Fyra pilotprojekt har genomförts våren 2019;</p> <p>Scenmanifestation/förställning -<i>Mee, Pitch black, När ytan spräcks</i> med fokus på psykisk ohälsa. Text och skapande - <i>Mitt roliga och oroliga liv</i> med fokus på framtidstro och hopp.</p> <p>Hösten 2019 Projektet <i>Musik, Körsång och skrivande</i> projekt med barnkören Nova</p> <p>Ta fram <i>arbetsmodell för personal</i> för ett inkluderande arbetssätt oberoende av konstform. Share Music i samarbete med Värnamo kommun.</p> <p><i>NORMSTORM</i> utveckling/spridning med Normstorm i samarbete med Gummifabriken i Värnamo och Vetlanda konsthall.</p>	2019

Kultur för hälsa

Förslag Handlingsplan Jönköpings län 2020

Målgrupp	Syfte	Aktivitet	När
	Det övergripande uppdraget för Styrgrupp kultur för hälsa är främja och utveckla aktiviteter som bidrar till infrastrukturen, både avseende offentligt och fritt kulturliv, för att uppnå ett mer jämlikt och tillgängligt kulturliv i Jönköpings län.	Projekt Kulturrätten? Bussar för att elever jämlikt ska få del av kulturevenemang? Projekt Kulturarva? Projekt Cr3at – mötesplats?	
Beslutsfattare Personal ¹⁰ Barn och unga	Kunskapsfördjupning i teori och praktik för beslutsfattare och personal inom skola, fritid och kultursektorn	Konferens Kultur för hälsa med målgrupp barn och unga	2020
Patienter Personer på äldreboende	Bidra till en god och jämlik hälsa genom ökad tillgång av kultur för personer som har svårt att ta del av den kultur som erbjuds i samhället.	Utveckling av organisation och process av digitalisering för ökad tillgänglighet av kultur bland annat genom webbplattformen Aktivt liv. Utveckling av organisation och process av webbplattformen Aktivt liv.	2020
Personer med någon form av demenssjukdom och deras anhöriga	Främja välbefinnande och livskvalité hos personer med demens och deras anhöriga genom att öka tillgängligheten av Möten med minne-visningar i länet.	MoMa ¹¹ Forskning av genomförda specialvisningar vid hembygdsföreningar och länets museum. Observationsstudie.	2020
Personer med neurologisk sjukdom	Främja välbefinnande och livskvalité hos personer med Multipel Skleros (MS) och stroke	Utveckla Dans med personer med MS och stroke	2020
Unga Högstadi- gymnasieålder	Lyfta resultatet folkhälsoenkät ung så det når målgruppen och närstående för att öka medvetenheten vad som ligger bakom resultaten.	Utveckla FUNK arbetet: Samverka med målgruppen och kulturaktörer för bearbetning och konstnärlig gestaltning av resultaten Folkhälsoenkät ung	Våren 2020

¹⁰ Barn – och unga, äldre, hälso- och sjukvård, integration, funktionsnedsättning

¹¹ Framtagen i NY av Museum of Modern art = Anpassad visning för personer med Alzheimers sjukdom